

Yhdessä kilpaillen

Suomalaiset lied- ja kamarimusiikkikilpailut ja niiden merkitys

Ilona Kurvinen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2019
Kulttuuriala
Musiikkipedagogi (AMK)

Tekijä(t) Kurvinen, Ilona	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä toukokuu 2019
	Sivumäärä 30	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Yhdessä kilpailen Suomalaiset lied- ja kamarimusiikkikilpailut ja niiden merkitys		
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogi, AMK		
Työn ohjaaja(t) Suni, Eliisa		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suomessa on jo useita vuosia järjestetty lied- ja kamarimusiikkikilpailuja lupaavien muusikoiden esiin tuomiseksi ja kamarimusiikin eri lajien arvostuksen ja näkyvyyden nostamiseksi. Yhteismusisointiin kannustaminen on nähty tärkeänä ja syystäkin, sillä kamarimusiikin ja liedin opiskelulla on merkittäviä vaikutuksia soittajien musiikilliseen kehitykseen, vuorovaikutustaitoihin, motivaatioon sekä yleiseen musiikin hahmottamiseen ja ymmärtämiseen.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa, minkälaisia lied- ja kamarimusiikkikilpailuja Suomessa on järjestetty ja millainen vaikutus niillä on soitonopetukseen ja -opiskeluun. Tutkimuksessa pyrittiin myös selvittämään, miten lied- ja kamarimusiikkikilpailuihin valmistautuminen ja osallistuminen eroavat soolokilpailuista.</p> <p>Kirjallisuuskatsauksen muodossa toteutetun tutkimuksen aineistona käytettiin alan kirjallisuutta, artikkeleita, kilpailujen virallisia verkkosivustoja ja käsiohjelmia sekä asiantuntijalausuntoja. Asiantuntijoina oli kaksi kokenutta pianistia ja pedagogia, jotka ovat tehneet ja ohjanneet paljon kamarimusiikkia ja liedä.</p> <p>Aineistosta selvisi, että lied- ja kamarimusiikkikilpailut kannustavat soittajia tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen työskentelyyn, ohjelmistotuntemuksen laajentamiseen ja konsertointiin. Muusikot oppivat harjoittelemaan tehokkaasti, esiintymään ja rakentamaan toimivia konserttiohjelmia. Lied- tai kamarimusiikkikilpailuun valmistautuessa on mukana suurempi taustajoukko kuin soolokilpailuissa. Kilpailuissa tärkeimpänä arvioinnin kohteena ovat tekniikan ja musiikillisten taitojen lisäksi kamarimusiikkikokoonpanon tai -parin välinen yhteistyö ja vuorovaikutus, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä muusikon taitoja työelämässä.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
kamarimusiikki, lied, musiikkikilpailu, yhteismusisointi		
Muut tiedot		

Author(s) Kurvinen, Ilona	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 30	Permission for web publication: x
Title of publication Competing together Finnish lied and chamber music competitions and their significance		
Degree programme Degree Programme in Music		
Supervisor(s) Suni, Eliisa		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Lied and chamber music competitions have been organized in Finland for several years in order to raise promising musicians, give media coverage and to raise appreciation for different types of chamber music. Supporting chamber music has been considered important and for a good reason, because studying lied and chamber music has a remarkable impact on musicians' musical development, social skills, motivation and overall understanding of music.</p> <p>The objective of the study was to examine what kind of lied and chamber music competitions have been organized in Finland and what kind of impact they have had on the teaching and learning of an instrument. The study also aimed to establish the differences in preparing for and taking part in lied and chamber music competitions compared to a solo competition.</p> <p>The study was implemented as a literature review. Music literature, articles, official competition websites and programmes as well as statements from professionals were used as the source material. The professionals consulted were two pianists and teachers with expertise in performing and teaching lied and chamber music.</p> <p>The source material revealed that lied and chamber music competitions encouraged musicians to work in a goal-oriented and organized way, to expand knowledge of repertoires and to increase performing. The musicians learn to practise efficiently, to perform and to construct solid concert programmes. Along with technical and musical skills, the most important point of assessment in competitions is the collaboration and interaction between the members of the chamber music group or pair, which are essential skills for a musician in working life.</p>		
Keywords/tags (subjects) chamber music, ensemble playing, lied, music competition		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Tutkimuksen tavoite ja menetelmä	3
2.1	Tutkimusasettelu	3
2.2	Tutkimusmenetelmä, aineiston keruu ja analyysi.....	6
2.3	Eettisyys ja luotettavuus	7
3	Lied- ja kamarimusiikkikilpailut Suomessa	8
3.1	Käsitteet.....	8
3.1.1	Lied.....	9
3.1.2	Kamarimusiikki.....	10
3.2	Liedkilpailut	11
3.3	Kamarimusiikkikilpailut	13
4	Yhteismusisointi ja kilpailut soitonopiskelussa	15
4.1	Liedin ja kamarimusiikin opiskelun merkitys	15
4.2	Kilpailujen lähtökohdat ja toteutus.....	18
4.3	Kilpailuihin osallistuminen ja valmistautuminen	19
4.4	Lied- ja kamarimusiikkikilpailujen tulevaisuus	20
5	Kilpailukokemus Helsinki Lied -kilpailusta	21
5.1	Taustatyö ja valmistautuminen	21
5.2	Kilpailutilanne	23
5.3	Reflektio.....	24
6	Pohdinta.....	25
	Lähteet	28

1 Johdanto

Musiikkipedagogiopintojeni aikana olen toiminut laaja-alaisesti pianistina erilaisissa tehtävissä. Olen tehnyt paljon yhteistyötä laulajien kanssa; olen säestänyt oppilastutkinnoissa, soittanut liedmusiikkia opiskelukollegojen kanssa ja toiminut harjoituspianistina oopperassa. Kamarimusiikkia olen tehnyt myös instrumentalistien kanssa. Orkesterikokemusta on kertynyt niin rivimuusikkona kuin solistinakin. Kaikkia näitä eri tehtäviä on kuitenkin yhdistänyt yksi merkittävä tekijä – yhdessä soittaminen.

Olen huomannut, että kamarimusiikilla, säestämisellä ja kaikenlaisella yhteismusisoinnilla on suuri rooli pianistin ammattikuvassa. Jokainen viulisti tai sellisti, huilisti tai fagotisti tarvitsee säännöllisesti pianistin ammattitaitoa säestämään ja kamarimusiikkikumppaniksi. Hyvät kamarimuusikon ja pedagogin taidot ovat siis ensiarvoisen tärkeitä työelämässä niin pianisteille kuin pianonsoitonopettajille musiikkioppilaitoksissa, joissa säestystehtävät usein liittyvät oppilaiskonsertteihin ja -tutkintoihin.

Omien kokemusteni kautta olen opinnoissani kiinnostunut aina vain yhä enemmän kamarimusiikista ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Tiivis työskentelyni liedparini sopraano Miia Saaren kanssa tuotti tulosta syksyllä 2018 Helsinki Lied -kilpailuun pääsemisen muodossa. Kilpailuun valmistautuminen, osallistuminen ja sen seuraaminen herättivät paljon ajatuksia lied- ja kamarimusiikkikilpailujen sekä kamarimusiikin opiskelun merkityksestä muusikoille, erityisesti pianisteille.

Omaa musiikillista kehitystäni seuratessa minulle valkeni, kuinka suuri vaikutus kamarimusiikin ja liedin opiskelulla ja yhteismusisoinnilla on ollut suhtautumiseeni musiikin opiskeluun, harjoitteluun, hahmottamiseen ja musiikilliseen vuorovaikutukseen. Musiikkiopistoaikoinani pienen paikkakunnan sivuainepianistilla ei ollut paljonkaan mahdollisuuksia yhteismusisointiin.

Ammattiopintojeni aikana olen korjannut tilannetta ja soittanut yhdessä muiden muusikoiden kanssa niin paljon kuin olen suinkin vain ehtinyt – ja se on kannattanut. Kilpailuun osallistuminen antoi intensiivisen sysäyksen kamarimusiikilliseen kehitykseen, joka herätti mielenkiintoni. Mitä kaikkea yhteismusisointi ja lied- ja kamarimusiikkikilpailut oikein kehittävätään? Minkälaisia kauaskantoisia vaikutuksia kilpailujen järjestämisellä on?

Etsiessäni tietoja kilpailuista huomasin, että tieto niistä oli hajanaista, etenkin menneiden kilpailujen osalta. En löytänyt luetteloita tai listoja, joissa olisi ollut nähtävissä yleiskatsausta erilaisiin lied- ja kamarimusiikkikilpailuihin Suomessa. Päätin siis koota itse listan, jossa olisi näkyvissä merkittävimmät suomalaiset yhteissoittoon keskittyvät ja keskittyneet kilpailut. Lisäksi halusin tuoda esille sen valtavan määrän asioita, joita kilpailuihin osallistuessa oppii.

Toivon, että lukijalle tästä opinnäytetyöstä huokuu innostus yhteismusisointiin. Eri-tyisen hienoa olisi, jos tämä työ onnistuisi houkuttelemaan jonkun liedin ja kamarimusiikin pariin ja kokeilemaan myös yhdessä kilpailua. Kaikista palkitsevinta on, kun opimme ja kehitymme yhdessä kilpaillen.

2 Tutkimuksen tavoite ja menetelmä

2.1 Tutkimusasettelu

Tämän opinnäytteen tavoitteena on tuoda esille suomalaisia lied- ja kamarimusiikkikilpailuja ja niiden merkitystä. Työ kokoaa yhteen viime vuosien merkittävimmät kilpailut Suomessa. Tämän lisäksi syvennyn kilpailujen sekä liedin ja kamarimusiikin opiskelun vaikutuksiin. Pysin selvittämään, miksi lied- ja kamarimusiikkikilpailuja järjestetään ja minkälainen merkitys yhteismusisoinnilla ja kilpailuilla on soittajille. Tutkin myös, mitä seikkoja lied- ja kamarimusiikkikilpailuissa arvioidaan ja miten kilpailuihin valmistautuminen eroaa soolokilpailusta käytännön tasolla. Pohdin tutkimani kautta omaa kokemustani Helsinki Lied -kilpailusta syksyllä 2018.

Tutkimus toteutetaan kirjallisuuskatsauksen muodossa. Käytän lähteinäni kirjallisia lähteitä ja asiantuntijalausuntoja, joita lopuksi peilaan omiin kokemuksiini liedkilpailuun osallistumisesta. Asiantuntijalausunnot saatiin kahdelta kokeneelta pedagogilta, joilla on laaja tietämys liedin ja kamarimusiikin opetuksesta ja kilpailutoiminnasta.

Juha Heikkinen toimii pianonsoiton ja säestyksen lehtorina Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradiassa ammatillisessa koulutuksessa ja musiikin perusopetuksessa. Heikkinen on Jyväskylässä kevättalvella 2020 järjestettävän Ilmari Hannikainen -pianokamarimusiikkikilpailun kilpailutoimikunnan jäsen. Pianonsoiton lisäksi hän ohjaa opiskelijoita myös kamarimusiikissa ja liedissä.

Eliisa Suni on Heikkisen tavoin mukana Ilmari Hannikainen -pianokamarimusiikkikilpailun kilpailutoimikunnassa. Hän toimii säestyksen lehtorina Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja ohjaa myös liedduoja. Tämän lisäksi hän työskentelee aktiivisesti kamarimusiikkona ja korrepetiittorina.

Tutkin aihetta erityisesti pianistin näkökulmasta, mutta valtaosa tutkimuksesta koskee kaikenlaisista kamarimusiikkia instrumentista riippumatta. Kilpailujen merkitystä avatessani olen kuitenkin tuonut esille juuri pianisteihin kohdistuvia yksityiskoh-
tia.

Lähdemateriaalia tutkiessani huomasin, että lied- ja kamarimusiikkikilpailuja kokoa-
vaa aineistoa ei varsinaisesti ole. Yhteismusisoinnin merkitystä käsitteleviä julkaisuja löytyy kuitenkin jonkun verran.

Anna Kondrackan Sibelius-Akatemian seminaarityö ”Yhteismusisointi ja Juvenalia-kamarimusiikkikilpailu 15-vuotiaiden pianistien soittomotivaation kohottajina” liittyy aiheeltaan läheisesti opinnäytetyöhöni. Kondracka on tutkimushaastattelujen kautta tutkinut, kuinka yhteissoitto ja Juvenalia-kamarimusiikkikilpailuun osallistuminen on vaikuttanut nuorten pianistien motivaatioon. Tuloksista selvisi, että kilpailuun osallistuminen kasvatti merkittävästi haastateltavien motivaatiota ja harjoittelua, vaikka tutkimuksen otanta olikin aika suppea. Tutkimuksessa tuotiin myös esille taitoja, joita soittajat olivat omaksuneet yhteissoiton kautta; kuuntelemista, rytmissä pysymistä, tulkintojen yhtenäistämistä ja vastuuntuntoa ryhmän jäsenenä. (Kondracka 2008.)

Yhteissoiton merkitystä on tutkinut myös Janne Valkeajoki seminaarityössään ” Joka ikisellä orkkatunnilla mie oon nauranut : haastattelututkimus soittokavereiden ja yhteissoiton merkityksestä musiikkiopistossa”. Valkeajoki on tutkinut kirjallisuuden sekä oppilas- ja asiantuntijahaastattelujen avulla soittokavereiden ja yhteismusisoinnin merkitystä soittajilleen. Myös Valkeajoen tutkimuksessa todettiin, että yhteismusisointi oli merkittävä motivoiva tekijä soittajille. (Valkeajoki 2017.)

Liedkilpailuja sivuavia opinnäytetöitä ja julkaisuja on melko vähän. Juuli Vaulasvirran opinnäytetyö ”Matkalla kansainväliseen Student LiedDuo -kilpailuun – Psykkisen valmentautumisen prosessi” keskittyy kilpailuun valmistautumisen psyykkiseen puoleen. Vaulasvirta kertoo omista kokemuksistaan kansainväliseen liedkilpailuun valmistautumisesta pianistina. (Vaulasvirta 2017.)

Suomalaisia solistisia kilpailuja koskevia tutkimuksia, opinnäytetöitä ja muita julkaisuja löytyy huomattavasti enemmän. Petteri Turusen opinnäytetyössä ”Potkua uralle Leevi Madetoja -pianokilpailusta : Madetoja-pianokilpailun luonne ja statistiikka” käsitellään Leevi Madetoja -pianokilpailun historiaa ja merkitystä. Turunen on koonnut työhönsä menneiden kilpailujen ohjelmistovaatimukset, säännöt ja palkitut. Lisäksi hän on haastatellut kilpailuihin osallistuneita pianisteja sekä yhtä pianonsoitonopettajaa. Työ on merkittävä sen tähden, että se kokoaa Leevi Madetoja -kilpailun historiikin helposti saataville. (Turunen 2015.)

Jouko Tötterström on ottanut saman kilpailun tarkastelun kohteeksi Oulun ammattikorkeakoulun julkaisussaan ”Leevi Madetoja -pianokilpailun historia ja merkitys”. Julkaisussa Tötterström käy läpi kilpailun historian kehityskulkua ja pohtii kilpailun merkitystä. (Tötterström 2012.)

Elina Heikkinen raportoi opinnäytetyössään ”Suomen alttoviulukilpailut 1991-2012 : Kilpailujen historia ja kehitys” suomalaisten alttoviulukilpailujen historiikin tekemisestä Suomen alttoviuluseuralle. Heikkinen on koonnut historiikkiin Suomessa järjestettyjen alttoviulukilpailujen historiaa ja kehitystä; muun muassa ohjelmistot, palkinnot, rahoitus, järjestävät tahot. Historiikki on merkittävä, sillä suomalaisista alttoviulukilpailusta löytyy hyvin vähän tietoa. (Heikkinen, 2013.)

Anton Ylikallion opinnäytetyössä ”Kilpailemisesta saatava oppi – Musiikkikilpailuilmion tarkastelu valtakunnallisella ja yksilöllisellä tasolla” pureudutaan pianokilpailujen hyviin ja huonoihin puoliin. Ylikallio peilaa tutkimaansa omaan kilpailusuoritukseen vuoden 2010 Ilmari Hannikainen -pianokilpailussa ja analysoi omaa suoritusiaan. (Ylikallio 2013.) Samanlaiseen aiheeseen on tarttunut myös Laura Pulkka opinnäytetyössään ”Oppia kilpa kaikki – Ajatuksia ja kokemuksia pianokilpailuista”. Pulkka tarkastelee pianokilpailuja oman kokemuksensa kautta valmistautuessaan Leevi Madetoja -pianokilpailuun. (Pulkka 2015.)

Markku Hyvärisen opinnäytetyössä ”Pianokilpailu soitonopetuksen edistäjänä” käsitellään pianokilpailuja juurikin pedagogiikkaa ajatellen. Hyvärisen työssä tarkastellaan pianokilpailuun osallistumista, valmistautumista ja valmentamista opettajan näkökulmasta. Hyvärinen on tutkinut omien oppilaidensa osallistumista kilpailuihin ja peilaa tutkimuksessa omia kokemuksiaan kilpailuihin valmentavana opettajana. (Hyvärinen 2008.)

Aiempien tutkimusten perusteella voi todeta, että opinnäytteeni aihe on vähän tutkittu ja tärkeä. Lied- ja kamarimusiikkikilpailuissa on paljon erityispiirteitä, jotka eivät tule esille soolokilpailuihin keskittyvissä tutkimuksissa. Kilpailuun valmistautuu useampi soittaja yhdessä, ja harjoittelun painopisteet ovat erilaisia. Yhteismusisointi kilpailun kontekstissa tekee aiheesta tarkkaan rajatun. Asiantuntijoiden lausunnot ovat tutkimusten vähyden vuoksi pääasiallinen ja tärkein lähdeaineisto tässä tutkimuksessa.

2.2 Tutkimusmenetelmä, aineiston keruu ja analyysi

Käytän opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, joka antaa laajan yleiskatsauksen tutkittavaan aiheeseen ja aikaisempiin tutkimuksiin. Menetelmässä ei ole tiukkoja sääntöjä, eivätkä tutkimuskysymykset ole niin tarkasti määriteltyjä kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tai meta-analyysissä. (Salminen 6, 2011.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen voi jakaa metodina kahteen eri suuntaukseen, narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen. Opinnäytetyöni on narratiivinen katsaus, jolla kootaan hajanaista tietoa helppolukuiseksi, jatkuvaksi kokonaisuudeksi ja jolla kuvataan tutkitun aiheen historiaa ja kehittymistä. (Salminen 6-7, 2011.)

Narratiivinen katsaus ei välttämättä tuota analyttisesti tarkinta tutkimustulosta, mutta se on toimiva menetelmä ajantasaisen tiedon yhtenäistämiseksi ja tuottamiseksi (Salminen 7, 2011). Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt juurikin kokoamaan tietoa eri lied- ja kamarimusiikkikilpailuista ja tarjoamaan yleiskuvan siitä, minkälainen vaikutus niillä on.

Tutkimuksen lähdeaineistona oli alan kirjallisuutta, artikkeleita, kilpailujen virallisia verkkosivuja ja käsiohjelmia, seminaarityö ja kaksi asiantuntijalausuntoa.

Asiantuntijalausunnot äänitettiin puhelimen nauhurilla ja litteroitiin kokonaisuudessaan. Keskustelut kestivät noin 26 ja 29 minuuttia ja litteroitua tekstiä oli yhteensä 12 sivua. Keskustelut pohjautuivat neljään pääkysymykseen, jotka olivat seuraavat:

1. Miksi lied- ja kamarimusiikkikilpailuja järjestetään?
2. Miten kilpaileminen ja siihen valmistautuminen eroaa soolokilpailusta?
3. Mikä merkitys lied- ja kamarimusiikkikilpailuilla on soitonopetuksessa ja -opiskelussa?
4. Minkälaisena näet lied- ja kamarimusiikkikilpailujen tulevaisuuden?

Pääkysymykset muodostivat neljä teemaa, joiden pohjalta järjestin ja analysoin saadun aineiston. Analyysissa sovellettiin usein teemahaastattelun yhteydessä käytettyä teemoittelun menetelmää. Teemoittelussa etsitään aineistosta yhteisiä piirteitä ja teemoja, jotka nousevat esille. Osa löytyivistä teemoista on haastattelijan muodostamia lähtökohtateemoja, mutta usein nousee esille myös odottamattomia teemoja. Toisinaan on tutkijan tulkinnan varassa yhdistää haastateltavien eri tavoin ilmaistut asiat. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 173.)

2.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen yhteydessä tulee aina arvioida sen luotettavuus. Luotettavuutta parantaa tutkimuksen toteutuksen, aineiston keruun ja tulosten tulkinnan tarkka selostus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 231-233.) Aineisto valittiin ja kerättiin huolella, yleisiä hyviä käytäntöjä noudattaen.

Pyysin asiantuntijalausunnot tarkoin valituilta alan ammattilaisilta, joilla on paljon kokemusta niin liedin ja kamarimusiikin esittämisestä ja opettamisesta kuin myös kilpailutoimikunnassa työskentelystä. Näin saatiin mahdollisimman monipuoliset vastaukset tutkimuskysymyksiin. Lausuntojen antajia oli vain kaksi, mutta niiden laajuus oli riittävä tätä opinnäytetyötä varten. Asiantuntijoiden lausunnot tallennettiin ja nimet julkaistiin heidän suostumuksellaan.

Vielä laajemman ja luotettavamman kuvan olisi voinut saada isommalla joukolla asiantuntijoita. Tutkimusta varten olisi voinut pyytää lausuntoja myös arviointilautakunnissa työskennelleitä tuomareilta, joilta olisi saattanut saada tarkempaa tietoa siitä, millä perustein lied- ja kamarimusiikkikilpailuissa arvioidaan.

Suomalaisten lied- ja kamarimusiikkikilpailujen merkityksestä ja vaikutuksesta ei ole aikaisempia tutkimuksia, joihin tulokset olisivat voineet nojata. Tutkimus siis tarjoaa vain yhdenlaisen katsauksen aiheeseen, jota toivottavasti tullaan tutkimaan vielä lisää. Opinnäytteen pääpaino oli liedin ja kamarimusiikin sekä niiden vaikutusten esiin nostamisessa ja kilpailujen luetteloinnissa.

3 Lied- ja kamarimusiikkikilpailut Suomessa

Suomessa on järjestetty vuosien saatossa lukuisia kansallisia sekä kansainvälisiä lied- ja kamarimusiikkikilpailuja. Osa on jäänyt historiaan uusien kilpailujen noustessa esiin. Eri puolilla Suomea järjestetään paljon myös katselmustyyppisiä tilaisuuksia kuten Keuruun Jousisoitintapahtuma, jossa on solistien lisäksi sarja myös kamarikoonpanoille. Soittajat saavat esityksistä palautetta arvioitsijoilta. (Jousisoitintapahtuma 2018.) Tällaiset tapahtumat eivät ole kuitenkaan kilpailuja, joten olen jättänyt ne tutkimukseni ulkopuolelle.

Kilpailuilla tarkoitan sellaisia musiikkitapahtumia, joissa osallistujia arvioidaan, verrataan ja palkitaan sen mukaan, kuka on pärjännyt arviointilautakunnan mukaan parhaiten. Olen koonnut tähän opinnäytteeseen Suomen nykyiset sekä lähihistorian merkittävimmät lied- ja kamarimusiikkikilpailut, niin kansalliset kuin kansainvälisetkin.

3.1 Käsitteet

Kamarimusiikki yläkäsitteenä kattaa kaiken yhteismusisoinnin, niin pianotriot, jousikvartetit kuin vaskikvintetit, ja näin ollen myös liedmusiikin. Tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt kamarimusiikkia yleisterminä kuvaamaan kaikkea yhdessä soittamista,

lukuun ottamatta kilpailuluettelo, jonka yhteydessä käytän selvyiden vuoksi kamarimusiikki-sanaa viittaamaan ainoastaan soitinmusiikkiin. Näin olen erottanut soitin- ja laulumusiikkiin erikoistuneet kilpailut toisistaan. Yhteismusisoinnilla viitataan niin ikään kaikkeen yhdessä soittamiseen.

3.1.1 Lied

Lied (saks. *lied* = laulu) on tasaveroiselle laulu-pianoduolle sävellettyä kamarimusiikkia, jossa runous ja musiikki yhdistyvät. Liedin juurilla on pitkä historia, mutta sen kukoistus ja kehitys oli merkittävää juuri 1800-luvulla saksankielisillä alueilla. Romantiikan aikana kotimusisointi lisääntyi ja säveltäjien työ vapautui, eivätkä he olleet enää kiinni kirkkojen ja hovien tilauksissa. Tämän johdosta sävellettiin paljon enemmän pienempiä teoksia ja lauluja. Musiikkiin liitettiin muita taidemuotoja kuten kirjallisuus ja runous. Kaikki tämä mahdollisti liedmusiikin voimakkaan nosteen. Myöhemmin lied levisi myös muille kielialueille. (Kasper, Lampila & Tikkanen 1990, 275-276, 281.)

Liedin säveltäjille runo toimi inspiraation lähteenä ja samastumisen kohteena, josta syntyi soiva mielikuva (Gothóni 1998,73-74). Romanttisen liedin aiheet olivat usein kaukana arjesta. Ne olivat mystisiä, epätodellisia ja sadunomaisia. Keskeisin aihe oli rakkaus kaikkine muotoineen. 1700-luvun ja 1800-luvun runous saattoi olla myös kantaa ottavaa ja poliittista. (Murtomäki 2016.)

Parhaimmillaan liedissä musiikki ja tulkinta tukevat runoa niin, että kuulija pystyy ymmärtämään teoksen sanoman ja tunnelman, vaikka hän kuuntelisi itselleen vierasta kieltä (Nummi 1982, 41).

Muodoltaan lied jakautuu pääpiirteittään kahteen eri tyyppiin, säkeistömuotoiseen ja läpisävellettyyn (Murtomäki 2016). Säkeistömuotoisessa liedissä jokainen säkeistö on sävelletty samanlaiseksi, kun taas varioidussa säkeistömuodossa musiikissa tapahtuu joitakin muutoksia kuten sävellajin vaihtoja. Läpisävelletty lied on kirjaimellisesti sävelletty läpi, jolloin sen musiikissa ei ole juurikaan toistoa. Liedin rakenne usein vastaa runon rakennetta. (Kasper, Lampila & Tikkanen 1990, 276.)

Keskeisiä suuria liedsäveltäjiä olivat Franz Schubert (1797-1828), Robert Schumann (1810-1856), Johannes Brahms (1833-1897) ja Hugo Wolf (1860-1903) (Kasper, Lampila & Tikkanen 1990, 281).

3.1.2 Kamarimusiikki

Kamarimusiikki on ilman kapellimestaria esitettävää pienelle kokoonpanolle kirjoitettua musiikkia, jossa soittajien herkkyyden, reagoitokyvyn nopeuden ja keskinäisen kommunikaation tärkeys korostuu. Jokaisessa äänessä on vain yksi soittaja, joka on yksin vastuussa omasta osuudestaan. Sävellykset ja niiden kokoonpanot ovat usein suunniteltu pienempiä esitystiloja, kamareita, varten. Jo kaksi soittajaa muodostavat kamarimusiikkikokoonpanon. (Aho 2009, 15.)

Kamarimusiikillinen ajattelu on vuorovaikutusta soittajien välillä, musiikin kerrosten löytämistä ja ryhmässä toimimista. Siinä soittajat antavat toisilleen impulsseja ja reagoivat niihin. Se on ikään kuin keskustelua. (Aho 2009, 15.)

Kamarimusiikkiryhmien koot vaihtelevat. Säveltäjien suosiossa on ollut jousikvartetti, jolle on sävelletty valtava ohjelmisto. Se on eräänlainen perusyhtye kamarimusiikissa. (Aho 2009, 195.) Jousikvartetti koostuu yleensä kahdesta viulusta, alttoviulusta ja sellosta. Jousisoittimista voi muodostaa muitakin kokoonpanoja, kuten trioja tai kvintettejä (Aho, 200). Sävellysmuotona jousikvartettoa kehitti merkittävästi Joseph Haydn, jonka vaikutuksesta siitä tuli neliosainen. Ensimmäinen osa on usein sonaattimuotoinen. (Palas 2013, 46.)

Toinen tavanomainen kokoonpano on pianon, viulun ja sellon muodostama pianotrio, jolle on niin ikään sävelletty myös paljon teoksia. Pianotriossa voi joskus myös olla pianon lisäksi instrumentteina esimerkiksi huilu, klarinetti, alttoviulu tai fagotti. (Aho 2009, 201.)

Puhallinkokoonpanoja on hyvinkin erilaisia. Tavanomaisten puhallinkvintettien ja -oktettien sekä vaskikvintettien lisäksi on paljon muun muassa yhden soitinryhmän kokoonpanoja kuten huilu- tai saksofonikvartetti. (Aho 2009, 205-209.) Näiden lisäksi

on paljon sekayhtyeitä, joissa eri soitinryhmien instrumentteja on yhdistelty epäta-
vanomaisesti. Ohjelmistoa löytyy monille erilaisille kokonpanoille. (Aho 2009, 211.)
Kamarimusiikki käsittää siis hyvin laajan kirjon sävellysmuotoja ja kokoonpanoja.

Monet säveltäjät ovat lähestyneet kamarimusiikkia puhtaimpana sävellysmuotona.
Aulis Sallinen mainitsi viidennen jousikvartettonsa kantaesityksessä, että kamarimu-
siikin säveltäminen on ”mielen puhdistamista”. (Korhonen 2001, 7.) Sinfoniseen oh-
jelmistoon verrattuna kamarimusiikissa on eräänlainen notkeus ja intiimiys, joita ei
juurikaan pysty saavuttamaan suuren sinfoniaorkesterin soitossa.

3.2 Liedkilpailut

Liedkilpailuissa palkitaan ansioituneita laulu-pianoduoja. Ohjelmiston osalta lähes
kaikissa suomalaisissa liedkilpailuissa vaaditaan suurten saksalaisten liedsäveltäjien,
kuten Franz Schubert, Robert Schumann, Johannes Brahms sekä Hugo Wolf, teosten
esittämistä. Ohjelmistovaatimuksissa on myös ajoittain myös ranskalaista ja englantilaista
liediä sekä uutta musiikkia.

Helsinki Lied -kilpailu

Helsinki Lied -kilpailu on Helsingin konservatorion säätiön järjestämä liedduoille
suunnattu kilpailu. Se on järjestetty kaksi kertaa, vuosina 2015 ja 2018. Seuraavan
kerran kilpailu järjestetään 2021. (Helsinki Lied -kilpailu n.d.)

Kilpailussa on kaksi sarjaa, A-sarja ja B-sarja. B-sarjaan voivat osallistua alle 25-vuotiaat
suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa opiskelevat, pois lukien Sibelius-Akatemiassa
opiskelevat. A-sarja on tarkoitettu 25-vuotiaille ja sitä vanhemmille sekä ikään
katsomatta kaikille Sibelius-Akatemiassa tai ulkomaisissa musiikkioppilaitoksissa opiske-
leville. Sarja määräytyy duon vanhemman osapuolen mukaan. (Helsinki Lied -kil-
pailu n.d.)

Vuoden 2018 kilpailussa A-sarja oli kolmieräinen. Ohjelmaa tuli sisällyttää vähintään
kaksi saksalaista liediä säveltäjiltä Johannes Brahms, Felix Mendelssohn-Bartholdy,

Franz Schubert, Robert Schumann tai Hugo Wolf sekä jokin vuonna 1990 tai sen jälkeen sävelletty laulu. Lisäksi alku- tai välierässä tuli olla yksi suomalainen laulu. Kaksieräisessä B-sarjassa tuli niin ikään olla kaksi saksalaista liedä ja jokin suomalainen laulu. (Helsinki Lied -kilpailu n.d.)

Sibelius Singing -duokilpailu

Duokilpailuksi uudistunut kansainvälinen Sibelius Singing (entinen Sibelius-laulukilpailu) järjestetään Järvenpäässä ensimmäistä kertaa 25.-28.3.2020. Kilpailu on aikaisemmin keskittynyt laulusolisteihin, mutta tulevassa kilpailussa pääosassa ovat liedduot. Kilpailuun voivat osallistua kaikki laulajat ja pianistit ympäri maailmaa, jotka ovat syntyneet vuonna 1985 tai sen jälkeen. (Sibelius Singing n.d.)

Kilpailussa on kaksi erää. Alkukilpailuohjelma saa olla kestoaltaan enintään 15 minuuttia ja sen tulee sisältää yksi Sibeliuksen laulu, yksi laulu Schubertilta, Schumannilta, Brahmsilta tai Wolfilta sekä yksi pohjoismainen laulu, joka ei ole Sibeliusta. Loppukilpailuohjelmassa täytyy olla vähintään 10 minuuttia Sibeliuksen lauluja valikoiduista opuksista, mutta muuten ohjelma on vapaavalintainen. Sen kesto voi olla enintään 25 minuuttia. (Sibelius Singing n.d.)

Pentti Koskimies -liedkilpailu

Pentti Koskimies -liedkilpailu järjestettiin Kokkolassa ensimmäistä kertaa vuonna 1993. Kilpailu oli vuosina 1993, 1996 ja 1999 kotimainen, mutta vuonna 2002 se laajeni pohjoismaiseksi kilpailuksi. Pentti Koskimies -liedkilpailu oli Suomen ensimmäinen konservatorioissa ja musiikkikorkeakouluissa opiskeleville laulu-pianoduolle tarkoitettu kilpailu. (Pelttari 2002.)

Esimerkiksi vuoden 1996 kilpailussa oli kaksi sarjaa, A- sekä B-sarja. A-sarja koostui kolmesta erästä, joista ensimmäisessä tuli esittää kolme erityylistä teosta, joista vähintään yksi oli kotimainen. Toisessa erässä tuli valita neljästä kategoriasta jokaisesta yhden säveltäjän lied. Kategoriat olivat seuraavanlaiset: 1. Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert; 2. Schumann, Brahms, Wolf, Strauss; 3. Debussy, Chausson, Ravel, Duparc, Fauré, Milhaud, Poulenc; 4. Britten, Quilter, Walton, Vaughan-Williams, Barber,

Ives, Rorem. B-sarjassa oli kaksi erää, joista ensimmäisessä oli samanlaiset säännöt kuin A-sarjassakin. Toisessa erässä tuli esittää kaksi liedä, joista toinen oli edellä mainitusta ryhmästä 1 ja toinen ryhmästä 2. (Il Pentti Koskimies Lied-kilpailu 1996.)

Kangasniemen musiikkiviikkojen Liedpianistikilpailu

Kangasniemen musiikkiviikkojen yhteydessä on järjestetty Liedpianistikilpailu Pieksämäellä vuosina 1992-2008 (Kangasniemen musiikkiviikot 2019). Kilpailussa palkittiin liedduojen sijaan lahjakkaita liedpianisteja. Kilpailu on luettelossa mukana sen vuoksi, että vaikka siinä palkittiin vain pianisteja, arvioinnin kohteena oli kuitenkin yhteistyön onnistuminen, joka on kiinni liedparin kummastakin osapuolesta.

Esimerkkinä kilpailun ohjelmistosta on vuoden 1997 kilpailu. Sen alkueräohjelmisto koostui kolmesta liedistä; saksalaisesta Schubertin, Schumannin, Brahmsin tai Wolfin laulusta, suomalaisen säveltäjän laulusta sekä vapaavalintaisesta laulusta. Yhden näistä tuli olla vuonna 1920 tai sen jälkeen sävelletty. Loppukilpailun vapaavalintainen ohjelma oli kestoltaan 20 minuuttia, ja siihen tuli sisällyttää vähintään yksi Hugo Wolfin laulu sekä vähintään yksi Sergei Rahmaninovin tai Claude Debussyn laulu. (Kangasniemen XV musiikkiviikot Pieksämäellä 1997 – Liedpianistikilpailu.)

3.3 Kamarimusiikkikilpailut

Suomalaissa kamarimusiikkikilpailuissa on näkyvissä hyvin erilaisia kokoonpanoja aina pianotrioista vaskikvintetteihin. Ohjelmistovaatimuksetkin vaihtelevat paljon, ja osa kilpailuista onkin tarkoitettu nuorille osallistujille.

Erkki Melartin -kamarimusiikkikilpailu

Erkki Melartin -kamarimusiikkikilpailua on järjestetty kuusi kertaa vuosina 2000-2016 Savonlinnassa. Kilpailuissa on ollut useampia sarjoja erilaisille kamarimusiikkikokoonpanoille. Esimerkiksi vuoden 2010 kilpailussa oli viisi eri sarjaa; ensimmäinen vapaille kokoonpanoille, toinen pianotrioille, kolmas pianotrioille, -kvarteteille ja -kvinteteille

sekä jousikvarteteille, neljäs saksofoni- ja puhallinkvarteteille ja sekä vaski- ja puhallinkvarteteille ja viides sarja liedduoille. (Erkki Melartin -kilpailun tulokset 2010.)

Ilmari Hannikainen -pianokamarimusiikkikilpailu

Jyväskylässä on järjestetty vuodesta 1975 alkaen Ilmari Hannikaisen nimellä kulkeva pianokilpailu, joka vuoteen 2014 asti oli yksisarjainen solisteille tarkoitettu kilpailu. Seuraava pianokamarimusiikkikilpailuksi uudistettu Ilmari Hannikainen -kilpailu järjestetään 24.2.-5.3.2020. Siinä on kaksi sarjaa; kansainvälinen sarja pohjoismaisille ja Baltian maista tuleville 16-35 -vuotiaille soittajille ja kansallinen sarja suomalaisissa oppilaitoksissa opiskeleville 13-17 -vuotiaille. (Ilmari Hannikainen -kilpailu n.d.)

Kilpailun ohjelmisto koostuu pelkästään kamarimusiikkiteoksista, joiden kokoonpanoon kuuluu piano. Kansalliseen kaksieräiseen sarjaan voivat osallistua kaikki instrumentaaliduoet ja -triot, joissa on piano. Kolmieräisessä kansainvälisessä sarjassa mahdollisia kokoonpanoja ovat pianotrio, piano-viuluduo tai pianoduo. Kummassakin sarjassa pianoduoet voivat soittaa nelikäteisesti tai kahdella pianolla. Ohjelmistoon kuuluu kummassakin sarjassa pakollisena wieniläisklassista sekä vuoden 1945 jälkeen sävellettyä musiikkia. Ylemmän sarjan finaali on Jyväskylä Sinfonian kanssa soitettava konserttofinaali. Jokaiselle kokoonpanolle on tarjolla kolme konserttoa, joista osallistujat voivat valita mieleisensä. (Ilmari Hannikainen -kilpailu n.d.)

Kuhmon kansainvälinen kamarimusiikkikilpailu

Kuhmon kamarimusiikkifestivaalin yhteydessä on järjestetty Kuhmon kansainvälinen kamarimusiikkikilpailu vuosina 1998, 1999, 2004 ja 2008-2009 (Kuhmon Musiikkiyhdistys ry 2018).

Vuoden 2004 kilpailu oli kolmieräinen ja tarkoitettu pianotrioille ja jousikvarteteille. Ensimmäisen erän noin tunnin mittaiseen ohjelmistoon tuli sisällyttää kilpailun tilausteos, jotka vuonna 2004 olivat Uljas Pulkkiksen pianotrio ja Lotta Wennäkosken jousikvartetto. (Kuhmon kansainvälisen kamarimusiikkikilpailun osallistujat valittu 2004.)

Musiikkiopisto Juvenalian kamarimusiikkikilpailu

Musiikkiopisto Juvenalian kamarimusiikkikilpailu on nuorille soittajille suunnattu kilpailu, jota on järjestetty vuodesta 1986 lähtien. Viimeisin vuonna 2017 järjestetty kilpailu oli järjestyksessään jo yhdestoista. Vuoden 2017 kilpailussa oli viisi eri sarjaa; piano nelikätisesti, trio (huilu-klarineti-piano), alttoviulu-pianoduo, kitaraduo ja pianotrio. Jokaisessa sarjassa oli kokoonpanon jäsenten yhteen lasketun iän mukainen ikäraja. Ohjelmisto koostui tilausteoksesta kullekin kokoonpanolle ja vapaavalintaisesta ohjelmasta. (Musiikkiopisto Juvenalian Valtakunnallinen Kamarimusiikkikilpailu n.d.)

Juvenalian kilpailu on ollut merkittävä uusien kamarimusiikkisävellysten tilaaja. Vuosien aikana tilausteoksia on syntynyt mm. Einar Englundin, Jouni Kaipaisen, Ilkka Kuusiston ja Kalevi Ahon kynästä. (Musiikkiopisto Juvenalian XI kamarimusiikkikilpailu n.d.)

4 Yhteismusisointi ja kilpailut soitonopiskelussa

4.1 Liedin ja kamarimusiikin opiskelun merkitys

Kamarimusiikin harjoittelussa nuori muusikko oppii monia taitoja, jotka ovat välttämättömiä myös solistille; esiintymistä, harjoittelun tekniikkaa ja sosiaalisia taitoja. Kamarimusiikkiryhmän tuoma tuki luo turvallisen ympäristön niin onnistumisille kuin epäonnistumisillekin. (Aho 2009, 17-18.)

Kamarimusiikissa sosiaalisten taitojen karttuminen on merkittävää, sillä kokoonpanon tai parin on löydettävä yhteinen näkemys koko musiikista, eivätkä yksittäiset soittajat voi jyrätä. Yhteisen tulkinnan etsiminen ja ideoiden vaihtaminen on kaiken lisäksi hedelmällistä ja vie eteenpäin. (Suni 2019.)

Sanallisten vuorovaikutustaitojen lisäksi yhteissoitto kehittää myös musiikillista vuorovaikutusta, jolloin soittajat pystyvät kommunikoimaan keskenään kehonkielellä ja oman instrumenttinsa äänellä. Tällöin yhteispelistä tulee vapautunutta ja spontaania. (Heikkinen 2019.)

Kondrackan haastattelututkimuksesta käy ilmi, että nuoret soittajat korostavat vastuunkantoa kamarimusiikkiryhmässä. Kaikkien täytyy harjoitella omat stemmansa hyvin ja hoitaa omat tehtävänsä, jotta voidaan musisoida yhdessä. Toisia muusikoita tulee kohdella kunnioittavasti. Musiikkiopistossa pianistit pitivät yhteismusisoinnissa tärkeänä myös sitä, että tapaa muiden instrumenttien soittajia, sillä pianisteilla ei ole mahdollisuutta orkesterisoittoon kuten esimerkiksi jousi- ja puhallinsoittajilla. (Kondracka 2008, 43.)

Pianistit voivat ammentaa paljon muista instrumenteista yhteissoitossa ja laajentaa näin osaamistaan ja perspektiiviään. Laulajan kanssa työskentelystä he voivat oppia muun muassa hengitystä ja legatoa. (Suni 2019.) Pianolla voi matkia myös esimerkiksi jousi- ja puhallinsoitinten sävyjä ja värejä (Heikkinen 2019).

Hengittäminen on yhteismusisoinnin perusta. Laulaminen osana kappaleiden omaksumista on erityisen hyödyllistä niille, jotka eivät ole puhallinsoittajia tai laulajia, sillä laulaessa on pakko hengittää. Laulajien kanssa työskenteleville pianisteille oma laulu on hyvin tärkeä työväline. (Katz 2009, 9.) Yhteisen hengityksen kautta saa yhteyden toisiin soittajiin ja se auttaa fraasien muodostamisessa.

Yhdessä soittaminen rentouttaa ja tuo vapautuneisuutta soittoon. Ryhmässä soittaessa ei voi jäädä kiinni omiin virheisiinsä, eikä kenenkään henkilökohtaista suoritusta tarkkailla suurennuslasin kanssa kuten soolona soittaessa. Muilta soittajilta saa myös valtavasti positiivista energiaa, jota ei pysty saamaan yksin soittaessa. Soitto voi olla näin myös puhtaampaa. (Heikkinen 2019.)

Yhteismusisointi kehittää musiikillista hahmottamista ja ymmärtämistä. Siinä täytyy olla kartalla siitä, että minkälaiset roolit soittajilla on kunakin hetkenä ja että mikä stemma on tärkein milloinkin. Soittajat seuraavat, miten teemat liikkuvat eri ääneltä toiselle. Koko partituurin hahmottaminen pienessä kokoonpanossa auttaa löytämään kamarimusiikillisia elementtejä muussakin musiikissa. Liedissä täytyy myös ottaa huomioon runoteksti ja sen suhde musiikkiin. (Suni 2019.) Kondracka toteaa, että yhteismusisointi kehittää myös nuotinlukutaitoa (Kondracka 2008, 43).

Kuunteleminen muodostuu yhä tärkeämmäksi seikaksi kamarimusiikissa. Kondracka toteaa haastattelututkimuksessaan, että haastatellut nuoret pianistit arvioivat oppineensa yhteismusisoinnista ensisijaisesti juuri kuuntelua kuten balanssia ja muiden

ryhmän instrumenttien soittoa. (Kondracka 2008, 42.) Artikulaation täytyy olla yhdessä soittaessa vielä tarkempaa kuin yksin; pienetkin myöhästymiset kuuluvat. Äänen tulee syttyä yhtä aikaa instrumentista huolimatta. Soittajien täytyy myös huolehtia äänen laadusta, yhteisestä soundista ja pulssista sekä yhdenmukaisesta rytmin- ja värinkäsittelystä. Pianoduossa erityispiirteenä on myös kosketuksen saaminen samanlaiseksi sekä samanlainen äänenväri. (Heikkinen 2019.)

Liedduon työskentelyssä pianisti pystyy keskittymään kuuntelemaan laulajan hengitystä ja runon sanoja, jotka kertovat, milloin pianistin tulee olla yhdessä laulajan kanssa. Jousisoittimien kanssa soittaessa ei voi luottaa pelkästään korvaan. Pianistin täytyy usein kääntyä muiden soittajien puoleen saadakseen visuaalisen avun yhteisiin lähtöihin. Pitkän harjoittelun tuloksena voi alkaa jo luottamaan myös omaan intuitioon. (Katz 2009, 259.)

Yhteissoitto on ensiarvoisen tärkeää musiikin opiskelijoille ja harrastajille. Sen kautta opittavien taitojen lisäksi se voi lisätä soittajien harjoittelumotivaatiota ja toimia verkostoitumisen kanavana. Erityisesti pianisteille opiskeluaika voi olla merkittävä verkostoitumisen kannalta, sillä työelämässä he eivät yleensä pääse tutustumaan kollegoihinsa orkestereissa, kuoroissa tai muissa vastaavissa yhteisöissä. (Aho 2009, 18.)

Pianistien työnkuvassa yhteismusisointi on kuitenkin merkittävässä roolissa, eikä solistisen konserttipianistin uralle päädy kovin monikaan. Monien pianistien leipä tulee juuri kamarimusiikista ja yhteissoitosta, sillä kamaripianistien ja säestäjien tarve on arkipäivää. (Heikkinen 2019.) Ammattilaisuusikoille yhteismusisointi on niin tavanomaista, että siltä ei voi välttyä (Suni 2019).

Heikkinen toivoo, että ammattimainen lied -ja kamarimusiikin tekeminen ja harrastaminen saataisiin aivan uudelle tasolle Suomessa. Euroopassa sitä tehdään paljon; siellä on täysin luonnollista, että kaikilla on joku kokoonpano tai soittokaveri, jonka kanssa soittaa yhdessä. Suomessa ollaan vasta kehitysaskelissa, kun taas Euroopasta löytyy paljon ammattilaiskokoonpanoja, jotka ovat esiintyneet yhdessä jo vuosikausia ja hitsautuneet yhteen. Ammattimaiset kamarimuusikot eivät välttämättä edes toimi solisteina ollenkaan. (Heikkinen 2019.)

Tärkeintä yhteismusiisoinnissa, varsinkin alkeisopetuksessa, on kuitenkin se, että se on hauskaa. Tätä seikkaa ei voi tarpeeksi korostaa. Rytmimusiikin puolella yhteisöiton hauskuus on luonnollisesti läsnä koko harrastuksessa. Toivottavaa olisi, että sama päätisi myös klassisen musiikin parissa. (Heikkinen 2019.)

4.2 Kilpailujen lähtökohdat ja toteutus

Kilpailuja järjestetään tarpeesta tuoda kamarimusiikkia ja liedä musiikinlajeina paremmin esille ja nostaa niiden profiilia. Näiden musiikinlajien näkyvyyden, arvostuksen ja tietoisuuden kasvattaminen on yksi lähtökohta kilpailujen järjestämiselle. Ne voivat myös kannustaa musiikkioppilaitoksia huolehtimaan omasta kamarimusiikin opetuksestaan paremmin. (Suni 2019.) Taustalla on tietenkin myös tavoite kamarimusiikin ja liedin harrastuneisuuden, etenkin tavoitteellisesti, kasvattamisesta (Heikkinen 2019).

Liedkilpailun ajatuksena Suomessa on ollut pianistin profiilin nosto. Pentti Koskimies - liedkilpailu syntyi tarpeesta romuttaa ajatus, jossa laulaja on solisti ja pianisti on pelkkä säestäjä liedmusiikissa. Kilpailussa arvioitiin laulajaa ja pianistina tasavertaisena duona. (Heikkinen 2019.)

Lied- ja kamarimusiikkikilpailujen toteutuksessa voi olla haasteena kilpailusarjojen raja- ja arviointi. Pätevän arviointilautakunnan löytäminen voi olla hankalaa, jos samaan sarjaan osallistuu erilaisia kokoonpanoja, joista löytyy niin jousi- ja puhallinsoittajia kuin pianisteja ja laulajiaakin. (Suni 2019.)

Arvioinnissa suurin kysymys on se, että minkälaisia asioita tuomaristo arvostaa ja painottaa; teknistä osaamista vai kamarimusiikillisia taitoja ja sujuvaa yhteistyötä. Haasteena on, että kokoonpanoissa taso vaihtelee. On hankalaa verrata tasaväkiä kokoonpanoa sellaiseen, jossa on kehitysvaiheessa olevien soittajien lisäksi huippulahjakkuuksia. Haastavaa on myös verrata erilaisia persoonallisuuksia, ohjelmistoja ja äänityyppejä, joiden ilmaisuskaalat voivat olla hyvinkin erilaisia. Usein näissä tapauksissa esiin nousevat tuomariston omat mielipiteet ja arvostukset. On kuitenkin myös paljon faktoja ja kriteerejä, joihin arvioitsijat voivat nojautua. (Suni 2019.)

Kamarimusiikin tai liedin arvioinnissa on huomattavasti suurempi määrä itse arvioinnin kohteita verrattuna soolosuoritukseen. Jokaisen soittajan oman instrumentin hallinnan lisäksi arvioinnin kohteena ovat yhteispeli, artikulaatio, tarkkuus, kuinka yhteistä musiikillinen ja tempollinen ajattelu on ja kuinka yhdessä kokoonpano soittaa. Soitosta voi kuunnella lukemattomia asioita, joita on hankala luetella paperille. (Heikkinen 2019.) Arviointilautakunnalta se vaatii sitä, että he ovat tottuneet kuuntelemaan ja osaavat kuulla soitosta kvaliteetin (Suni 2019).

Pienillä paikkakunnilla järjestettävillä lied- ja kamarimusiikkikilpailuilla on paikallista kulttuurielämää virkistävä vaikutus. Kilpailut saavat usein näkyvyyttä eri tiedotusvälineissä, ja yleisöä tulee paikalle seuraamaan uteliaisuudesta ja mielenkiinnosta. Toivottaa on, että kuuntelijoiden kiinnostus näihin musiikinlajeihin herää kilpailujen kautta. Lied- ja kamarimusiikkikonserttien yleisömäärän kasvattaminen voi olla yksi positiivinen sivuvaikutus kilpailujen järjestämisessä. (Heikkinen 2019.) Kilpailut tulisiikin juuri nähdä elävöittävinä kulttuuritapahtumina, sillä lied- ja kamarimusiikkifestiivaaleja ole Suomessa kovinkaan monta (Suni 2019).

4.3 Kilpailuihin osallistuminen ja valmistautuminen

Lied- tai kamarimusiikkikilpailuun valmistautuessa saatetaan tehdä enemmän töitä kuin soolokilpailuun valmistautuessa. Oman instrumentin ja stemman hallitsemisen lisäksi täytyy olla sisällä toisen tai muiden soittajien musiikissa ja löytää yhteinen tulkinta musiikista. (Suni 2019.) Työmäärä suurenee, kun oman harjoittelun lisäksi harjoitellaan yhdessä ryhmän tai parin kanssa. Työskentelyssä itsessään on samanlaiset pyrkimykset tarkkuuteen ja toistoon. (Heikkinen 2019.)

Soolokilpailuun verrattuna lied- tai kamarimusiikkikilpailuun osallistuessa työskentelyssä on mukana suurempi joukko ihmisiä. Osallistujia itsessään on enemmän ja näin ollen myös opettajia. Parhaassa tapauksessa kunkin osallistujan instrumenttiopettajan lisäksi ohjaamiseen osallistuu mahdollinen oppilaitoksen kamarimusiikkiopettaja. Yhteistyö opettajien kesken voi olla hyvinkin hedelmällistä. (Heikkinen 2019.)

Toivonen toteaa, että kamarimusiikkiryhmän ohjaaminen yhdessä toisen opettajan kanssa on hyödyllistä, sillä opettajat pystyvät tarvittaessa tuuraamaan toisiaan sekä

oppilaita. Jos opettajien välinen yhteistyö toimii, opetusta on helppo kehittää. Erilaiset toimintatavat ja näkökulmat takaavat opetuksen monipuolisuuden. (Toivonen 2007, 43-44.)

Liedduon valmistautumisessa on hyvä olla mukana sekä laulun- että pianonsoitonopettaja. Opettajat pystyvät puuttumaan kummankin instrumentin teknisiin ja musiikillisiin haasteisiin sekä ohjaamaan yhteistyötä. (Suni 2019.)

Kilpailuun osallistumisessa on lukuisia hyötyjä. Kunnianhimoinen valmistautuminen ja tavoitteellisuus kasvattavat harjoittelumotivaatiota. Kilpailua varten tulee usein rakennettua laaja ohjelma, jota hiotaan hyvin tarkoin. Ilman kilpailun tuomaa painetta kyseinen työ saattaisi jäädä tekemättä. Ohjelmiston harjoitteluun kuuluu usein myös harjoituskonserttien pitämistä, joka yleisestikin aktivoi soittajia ja lisää käytännön muusikkoutta. (Suni 2019.) Kondrackan haastattelututkimuksessa selvisi, että nuoret pianistit pitivät kamarimusiikkikilpailuun osallistumista erittäin motivoivana suuresta työmäärästä huolimatta. Kilpailu koettiin eteenpäin ajavana tilanteena, jota varten on pakko harjoitella. (Kondracka 2008, 41.)

Kilpailuohjelmiston suunnittelussa tulee väkisinkin tutustuttua laajasti itselle tuntemattomaan ohjelmistoon. Joskus ohjelmistoa vielä muutetaankin kesken harjoittelukauden. Yksi tärkeä kilpailujen hyöty onkin, että osallistujat oppivat rakentamaan eheitä konserttiohjelmia sekä esiintymään ja harjoittelemaan niitä. (Suni 2019.)

Opettajille kilpailut ovat oiva tilaisuus tutustua uusiin ohjelmistoihin, kuulla muiden oppilaitosten soittajia ja laulajia sekä tavata kollegoja. Ne toimivat ikään kuin koulutustilaisuuksina, joissa päästään tutustumaan muiden työskentelyyn. (Suni 2019).

4.4 Lied- ja kamarimusiikkikilpailujen tulevaisuus

Suomi on verraten pieni maa, joten nykyisiä lied- ja kamarimusiikkikilpailuja lienee tarpeeksi soittajien määrän nähden. Tärkeää on, että kilpailut profiloituvat hyvin, jolloin niihin riittää osallistujia. Huonosti muodostetut ja päällekkäiset sarjat voivat viedä osallistujia. (Heikkinen 2019.)

Tulevaisuus näyttää kuitenkin valoisalta. Helsinki Lied -kilpailu näyttää vakiinnutaneen asemansa ja liedin suosio on selkeästi kasvanut. Jo kaksi kertaa järjestetty kilpailu on kerännyt paljon osanottajia. (Suni 2019.)

On myös mielenkiintoista nähdä, minkälaisen suosion tuleva Ilmari Hannikainen -pianokamarimusiikkikilpailu saa. Se on aivan uuden tyyppinen kilpailu, jonka ainutlaatuisena piirteenä on kansainvälisen sarjan finaalissa orkesterin kanssa soitettavat kamarimusiikkikonsertot. Kahdelle pianolle, piano-viuluduolle tai pianotriolle sävellettyjä konserttoja kuulee harvoin. (Heikkinen 2019.)

Kilpailuilla pyritään kannustamaan kamarimusiikin tekemisestä oppilaitoksissa ja lisäämään oppilaitosrajoja ylittävää yhteistyötä. Joskus sopiva kamarimusiikkikumppani löytyykin naapurioppilaitoksesta, ja sitäkin tulisi tukea. Kilpailuissa nähdään konkreettisesti, mitä kamarimusiikin tekeminen oikeasti on. Pelkästään siitä puhuminen ei vielä riitä nostamaan harrastuneisuutta ja luomaan kamarimusiikista ikään kuin elämäntapaa. (Heikkinen 2019.)

Lied- ja kamarimusiikkikilpailujen vaikutukset yhteismusisoinnin kulttuurin kehittäjänä ovat varmasti suuri etu kilpailujen tulevaisuudelle. Liedkilpailuun osallistuneena voin todeta, että kasvavan suosion saavuttaneen Helsinki Lied -kilpailun vaikutukset ovat olleet nähtävinä Suomen liedkulttuurissa.

5 Kilpailukokemus Helsinki Lied -kilpailusta

5.1 Taustatyö ja valmistautuminen

Idea lied- ja kamarimusiikkikilpailujen tutkimiseen kumpusi omista kokemuksistani. Osallistuin Helsinki Lied -kilpailuun A-sarjaan vuoden 2018 lokakuussa liedparini sopraano Miia Saaren kanssa.

Aloimme kokoamaan kilpailuohjelmistoa syksyllä 2017. Työstimme ohjelmaa muutama lied kerrallaan ja lopullisen ohjelman päätimme keväällä 2018. Kilpailua edeltä-

vinä kuukausina esitimme harjoituksena ohjelmamme kokonaisuudessaan kolme kertaa; Jyväskylässä Kuokkalan Kartanossa ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hannikaissalissa sekä Viitasaarella Tervämäen kappelissa.

Olimme kumpikin tehneet liedä jonkin verran aiemmin toisten muusikoiden kanssa, mutta yhdessä emme olleet vielä kovin kokeneita aloittaessamme valmistautumisen kilpailuun. Yhteistyömme alkoi keväällä 2017 pienimuotoisesti muutamilla tilausesityksillä. Syksyllä asetimme kunnianhimoisempia tavoitteita ja aloitimme yhdessä liedtunnit Eliisa Sunin ohjauksessa. Osallistuimme myös Suomen Lied-akatemian mestarikurssille.

Yhteistyömme sujui mutkattomasti jo alusta alkaen. Ohjelmiston suunnittelu ei ollut hankalaa, sillä löysimme paljon kummallekin mieluisia liedejä. Kokosimme jokaiseen kilpailuerään laulut eri teemojen mukaan; ensimmäisen erän liedit olivat nimetty kaikki naisten mukaan, toisessa erässä teemana oli yö ja viimeinen erä oli Seppo Nummen Länsilinnan Lauluja -sarja kokonaisuudessaan.

Meillä oli samanlainen hurjapäinen ote uusien kappaleiden opetteluun. Olimme harjoitusluokassa luonteeltamme ja näkemyksiltämme vahvoja, mutta osasimme kumpikin tarvittaessa joustaa. Harjoittelussa huomasimme, että hedelmällisintä oli kertoa toiselle omat huomionsa ja toiveensa varauksetta. Kun muusikkojen keskinäinen kommunikaatio on avointa ja rehellistä, syntyy luottamuksellinen kamarimusiikkisuhde, jossa osapuolet kehittävät musisointiaan yhdessä oppien. Parhaimmillaan se tuo vapautuneisuutta; ikään kuin kyseessä ei olisikaan enää kaksi muusikkoa vaan yksi yhteinen instrumentti.

Miian kanssa esiintyminen oli helppoa. Vuoden aikana ehdimme harjoitella esiintymistä paljon ennen kilpailua; opimme heittäytymään yhdessä ja pääsemään yli esiintymistilanteesta tapahtuvista yllättävistäkin asioista, pienemmistä ja vähän suuremmistakin virheistä. Onnistunut esiintymiskokemus oli entistä suurempi yhdessä koettuna. Pettymykset olivat sen sijaan helpompi hyväksyä, kun pystyi jakamaan ne toisen kanssa.

5.2 Kilpailutilanne

Kilpailun lähestyessä jännitys kasvoi. Ajoittain heräsi epäilyksiä siitä, osasimmeko ohjelman tarpeeksi hyvin, vaikka sitä oli esitetty jo monta kertaa. Toisaalta aloimme myös kyllästyä kappaleisiimme, ja niiden harjoittelu tuntui loppuvaiheessa takkuaavan.

Itse kilpailun aikana jännitys alkoi laantua. Ystävällinen ilmapiiri ja tutut ihmiset kilpailupaikalla toivat eräänlaista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kaikki kilpailijat olivat voittaneet jo itsensä kilpailuun päästessään. Kilpailua varten tehty työ oli jo takana-päin, eikä perustavanlaisella harjoittelulla enää ollut merkitystä. Tavoitteena oli vain nauttia musiikista ja esiintymisestä.

Juuri ennen lavalla nousua jännitys muuttui eteenpäin ajavaksi ja keskittymistä parantavaksi energiaksi. Meissä heräsi into päästä jo esiintymään kilpailuyleisölle. Lavalla jännitys nosti uudestaan päätään, mutta pääsimme silti sisälle musiikkiin ja heittäydymme yhdessä tilanteen vietäviksi. Pääosin olimme tyytyväisiä suoritukseen, vaikka pieniä virheitä sattuikin esityksen aikana.

Meidän tavoitteemme kilpailua ajatellen oli kehittää yhteistyötämme ja muusikon taitojamme, saada lisää esiintymis- ja kilpailukokemusta, verkostoitua ja kasvattaa yhteistä ohjelmistoamme. Meille tärkeintä oli päästä esikarsinnasta läpi itse kilpailuun. Emme päässeet alkuerästä pidemmälle, mutta seurasimme lopun kilpailun yleisöstä.

Oman kilpailusuorituksen sai jälkikäteen kuulla muutama viikko kilpailun jälkeen. Kilpailutilanteessa merkittäviltä kuulostaneet virheet pienenivät huomattavasti äänitteeltä kuunneltaessa. Oma soitto pystyi kuuntelemaan armollisesti ja objektiivisesti, kun kilpailusta oli jo vierähtänyt jonkin verran aikaa.

Kilpailukokemus oli meille kummallekin miellyttävä. Olimme harjoitelleet tarpeeksi ja nautimme esiintymisestä. Kilpailun ilmapiiri oli kannustava ja rento, mikä vähensi paineita huomattavasti.

5.3 Reflektio

Tutkiessani lied- ja kamarimusiikkikilpailujen pedagogista merkitystä minun täytyy itsekin reflektoida kilpailun myötä oppimiani asioita. Reflektointi on opittujen asioiden ja oman oppimisen havainnointia ja tarkastelua, jolla pyritään opitun tietoiseen ymmärtämiseen ja soveltamiseen. Se voi herättää uusia ajatuksia ja näkökulmia, joiden pohjalta oppija voi konstruoida uutta tietoa aikaisempiin tietoihinsa. (Mäkinen 2002.)

Ilman selkeää tavoitetta, en olisi työskennellyt liedparini kanssa näin suuren ohjelmiston kanssa näin pitkäjänteisesti. Kilpailulla oli suuri merkitys harjoittelun tavoitteellisuudessa, määrässä ja laadussa.

Liedin harjoittelussa opin tietenkin lisää omasta instrumentistani, pianosta. Sen lisäksi opin paljon myös laulusta instrumenttina; laulajan hengityksestä ja tekniikasta, fraseerauksesta, ajankäytöstä, vireestä ja soinnista. Laulajan kanssa soittaessa täytyy olla tietoinen kaikista näistä pienistä seikoista, jotka huomioon ottaen voidaan viedä yhteissoittoa entistä korkeammalle tasolle. Opin myös kiinnittämään paljon enemmän huomiota kielellisiin aspekteihin: eri kielten ääntämiseen ja niiden erityispiirteisiin, vokaalien väreihin ja artikulaatioon. Esimerkiksi saksan kielessä on tärkeää seurata laulajan konsonantteja, sillä sanan alussa ne tulisi laulaa jo ennen iskua. Pianistin täytyy siis tuntea kielen ääntämys hyvin.

Suurin erityispiirre liedissä kamarimusiikkiin verrattuna on tietenkin tekstit. Pianistinkin tulisi olla tietoinen tekstin merkityksestä ja suhteesta musiikkiin, vaikka tekstin välittäjänä toimiikin laulaja. Lied on kuitenkin sävelletty runoihin; niistä löytyy kokonaisuuksia maailmoja, kun alkaa tutkimaan, miten yksityiskohtaisesti teksti ja musiikki kommunikoivat keskenään. Kilpailuun valmistautuessani syvennyin entistä enemmän soittamieni liedien teksteihin ja käännsin niitä yhdessä laulajan kanssa. Käännöstyö ja runojen analysointi yhdessä paljasti hyvin erilaisia näkökulmia teksteihin. Löysimme kuitenkin yhteisiä merkityksiä ja teemoja, joiden pohjalta rakensimme eheän kilpailuohjelmiston.

Jälkikäteen olen huomannut, että jännittävä kilpailutilanne ja intensiivinen pitkäkestoinen valmistautuminen helpottivat esiintymisjännitystä. Omien rajojen rikkominen ja itsensä haastaminen kehittää aina; mitä jännittävämpään tilanteeseen joutuu, sitä

enemmän ramppikuumeeseen tottuu. Useat harjoituskonsertit myös pitivät huolen siitä, että esiintymisrutiinia kertyi, mikä myös auttoi jännitykseen.

Kaikista eniten opin kamarimusiikista ja kommunikaatiosta. Kokemuksemme esityksistä olivat usein samanlaiset – kun toisella oli hauskaa esiintyä, niin oli myös toisella. Vuorovaikutuksen täytyy toimia niin, että kumpikin antaa impulsseja, provosoi, haastaa, tukee ja innostaa toista. Pianistina ei voi vain keskittyä soittamaan oman stemmansa virheettömästi, vaan täytyy pyrkiä tukemaan laulajaa ja etenemään musiikissa yhdessä. Musiikki täytyy elää yhdessä.

6 Pohdinta

Suomessa on järjestetty monipuolisesti erilaisia lied- ja kamarimusiikkikilpailuja. En olisi huolissani niiden tulevaisuudesta, sillä kuihtuneiden kilpailujen tilalle on aina näyttänyt nousevan uusia kilpailuja, joihin on riittänyt innokkaita kilpailijoita. Helsinki Lied -kilpailu on saanut niin suuren suosion, että se vakiinnuttanee paikkansa suomalaisten liedkilpailujen kentässä. Näin ainakin toivon.

Mielenkiintoista on ollut huomata, että nyt jo useampi soolokilpailu on uudistunut yhteissoittoon keskittyväksi. Entinen Sibelius -laulukilpailu kantaa seuraavan kerran nimeä Sibelius Singing -duokilpailu ja Ilmari Hannikaisen nimellä kulkenut pianokilpailu onkin ensi keväänä pianokamarimusiikkikilpailu. Muutos kertoo siitä, että soolokilpailujen rinnalle on kaivattu jotakin uutta, jotakin muuta. Soolokilpailut ovat toki edelleen merkittäviä ja tärkeitä kaikin puolin, mutta kehityssuunta on mielestäni oikea. Katseet ovat avartuneet yhteismusisoinnin tärkeydelle.

Yhteismusisoinnin merkittävät vaikutukset on alettu huomata. Se innostaa ja motivoi, kehittää sosiaalisia ja musiikillisia vuorovaikutustaitoja sekä helpottaa musiikin hahmottamista ja ymmärtämistä. Yhdessä soittaessa opitaan tarkkuutta, joka on jo ihan eri luokkaa kuin yksin soittaessa. Sointivärien, tunnelmien, fraasien, yhteisen hengityksen, pulssin ja rytminkäsittelyn oppiminen on helppoa ja hauskaa kamarimusiikin tai liedin parissa.

Joillekin soittajille yhteismusisointi voi olla soittoa vapauttavaa ja rentouttavaa. Sen kautta voi löytää paljon uutta myös soolosoittamiseen. Toisilta soittajilta voi oppia esimerkiksi harjoittelun tekniikkaa ja musiikillisen ilmaisun työkaluja kuten fraseerausta. Kamarimusiikkiryhmässä tai -duossa parasta onkin, kun jokainen voi opettaa toisille omat vahvuutensa. Parhaimmillaan soittajat täydentävät toisiaan niin, että heistä tulee jotakin suurempaa kuin toistensa summa.

Musiikkioppilaitoksissa kamarimusiikin järjestäminen riippuu pitkälti resursseista ja oppilaitoksen koosta. Ideaalia olisi, että kaikilla olisi oikeus muodossa tai toisessa osallistua säännöllisesti yhteismusisointiin ja että sen ohjaus olisi laadukasta ja innostavaa. Opetuksen suunnittelu on ensiarvoisen tärkeää, jotta sen toteutus olisi mahdollista kaikissa oppilaitoksessa, niin suurimmissa kuin pienimmissä.

Nykypäivän kiireisyys ja hektisyys näkyy soitonopetuksessa siten, että oppilaat lopettavat soiton harrastusten suuren määrän vuoksi, tai he kyllästyvät nopeasti. Soitonopiskelu vaatii pitkäjänteisyyttä, johon harva lapsi kykenee ilman aikuisen tukea ja jota nykypäivänä ei tunnuta vaadittavan niin paljoa. Uskon, että yhteismusisoinnilla olisi tärkeä paikka tässä. Etenkin lapsille yhdessä soittaminen on motivoivaa ja harrastukseen sitovaa. Kaverit ovat lapsen harrastustoiminnassa tärkeitä, mutta soitonopiskelussa tavallisesti ahkeroidaan yksin soittotunnilla. Yhteismusisointi toisi näin soittajia yhteen.

Yhteismusisoinnin merkitystä soitonopetuksessa ei voi korostaa liikaa. Kilpailut näyttäisivät olevan oiva tapa lisätä tavoitteellista yhteismusisointia ja kannustaa oppilaitoksia määrätietoiseen kamarimusiikin opetuksen järjestämiseen. Ilman asiantuntevia ja innostavia opettajia ei voi myöskään löytyä lahjakkaita, motivoituneita kamarimuusikkoja. Tulevaisuudessa täytyisikin kääntää katse opettajankoulutukseen. Hyvän kamarimusiikkikulttuurin ylläpitäminen vaatii soitonopettajilta laadukasta yhteismusisoinnin ohjausta, mutta sitä voidaankin pohtia, että vastaako nykyinen koulutus tähän tarpeeseen. Instrumenttipedagogien koulutus syventyy instrumenttididaktiikkaan, mutta siellä tulisi olla tilaa myös yhteismusisoinnin ohjaukseen, sillä se on taito, joka tulee arvokkaaksi työelämässä.

Tuleville musiikin ammattilaisille kamarimusiikin tai liedin opiskelu on välttämätöntä, sillä työelämässä etenkin pianistit joutuvat jatkuvasti tekemisiin yhteismusisoinnin

kanssa. Harvoista pianisteista tulee kansainvälisesti tunnettuja solisteja. Sen sijaan taitaville kamaripianisteille, liedpianisteille, korrepetiittoreille ja säestäjille on aina tarvetta. Kaikki tarvitsevat pianistia.

Lied- ja kamarimusiikkikilpailujen arviointi on mielenkiintoinen aihe, sillä arvioitavia seikkoja on soolokilpailuun verrattuna moninkertainen määrä. Teknisten ja musiikillisten taitojen, yhteistyön onnistumisen ja ryhmän tasapainoisuuden arviointi on suuri haaste. Tämä tutkimus lopulta vain sivusi arvioinnin teemoja, sillä luotettavan aineiston saamiseksi olisi täytynyt laajentaa asiantuntijalausunnot koskemaan myös kokeneita kilpailutuomareita. Arviointi voisi olla mielestäni tärkeä ja antoisa jatkotutkimuksen kohde. Mitä asioita tuomarit oikeasti arvioivat? Onko arviointi oikeudenmukaista? Entä kuinka usein on kyse vain mielipide-eroista?

Tämä opinnäytetyö oli pintaraapaisu suomalaisiin lied- ja kamarimusiikkikilpailuihin. Tutkimuksessa onnistuttiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja tarjoamaan yleiskuva yhteismusisoinnin ja kilpailujen merkityksestä. Omista kilpailukokemuksestani tekemäni havainnot saivat vahvistusta kirjallisuudesta ja asiantuntijoilta. Kilpailuista ja yhteismusisoinnista on valtavasti hyötyä.

Aihetta voisi laajentaa loputtomiin ja uskonkin, että uusille tutkimuksille on tarvetta. Laajemmalla aineistolla tutkimuksesta olisi voinut saada vielä kattavamman ja luotettavamman, esimerkiksi käsittelemällä myös ulkomaisia tutkimuksia aiheesta. Keski-Euroopassa lied- ja kamarimusiikkikilpailuja on kuitenkin varsin paljon pieneen Suomeen verrattuna. Yksittäisten kilpailujen historiaa ja kehitystä voisi myös tutkia. Tässä työssä käytiin tunnetuimmat suomalaiset lied- ja kamarimusiikkikilpailut vain pintapuolisesti läpi. Toivon, että tämä opinnäytetyö toimisi esimerkkinä siitä, että yhteismusisoinnin ja lied- ja kamarimusiikkikilpailujen tutkiminen kannattaa.

Lied- ja kamarimusiikkikilpailut ovat merkittävä kamarimusiikillisten ja solististen taitojen kehittäjä. Kilpailuista ja tavoitteellisesta soitonopiskelusta puhuttaessa ei kuitenkaan tule unohtaa sitä kaikista tärkeintä yhteismusisoinnin sanomaa. Yhdessä soittaminen on hauskaa! Toisiin tukeutuminen, yhdessä tulkitseminen ja uuden luominen on inspiroivaa, motivoivaa, voimauttavaa ja vapauttavaa. Soittakaa siis yhdessä – ja kilpaillkaa!

Lähteet

Aho, K. 2009. Kamarimusiikin taito. Helsinki: Classicus.

Erkki Melartin -kilpailun tulokset. 2010. Savonmaa 14.11.2010. Viitattu 20.5.2019.
<https://savonmaa.fi/article/erkki-melartin-kilpailun-tulokset/>

Gothóni, R. 1998. Luova hetki. 2. painos. Juva: WSOY.

Haapea, K. 2004. Kuhmossa soitetaan kaikki Haydnin jousikvartetot. Kaleva 10.7.2004. Viitattu 5.5.2019. <https://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/kuhmossa-soitetaan-kaikki-haydnin-jousikvartetot/385309/>

Heikkinen, E. 2013. Suomen alttoviulukilpailut 1991-2012 : Kilpailujen historia ja kehitys. Opinnäytetyö, AMK. Metropolia ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi. Viitattu 28.5.2019.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013112818817>

Heikkinen, J. 2019. Pianonsoiton lehtori. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia. Asiantuntijalausunto 5.4.2019.

Helsinki Lied -kilpailu. N.d. Helsingin konservatorio. Viitattu 15.2.2019.
<https://www.konservatorio.fi/helsinki-lied/>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Tammi.

Hyvärinen, M. 2008. Pianokilpailu soitonopetuksen edistäjänä. Pedagoginen opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu, opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1223630962-3>

II Pentti Koskimies Lied-kilpailu. 1996. Käsiohjelma.

Ilmari Hannikainen -kilpailu. N.d. Keski-Suomen musiikin edistämissektori sr. Viitattu 15.2.2019. <https://kesmes.fi/musiikkikilpailut-2019-ja-2020/ilmari-hannikainen-pianokamarimusiikkikilpailu-28-2-5-3-2020/>

Jousisoitintapahtuma 2018. 2019. Keuruu. Viitattu 15.2.2019.
<https://www.keuruu.fi/vapaa-aika-ja-kulttuuri/musiikkiopisto/jousisoitintapahtuma>

Kangasniemen musiikkiviikot. 2019. Finland Festivals. Viitattu 5.5.2019.
<http://www.festivals.fi/festivaalit/kangasniemen-musiikkiviikot-2/>

Kangasniemen XV musiikkiviikot Pieksämäellä 1997 – Liedpianistikilpailu. 1997. Käsiohjelma.

Kasper, E., Lampila, R. & Tikkanen, R. 1990. Musiikin ystävän käsikirja. Helsinki: Otava.

Katz, M. 2009. The Complete Collaborator: The Pianist as Partner. New York: Oxford University Press.

- Kondracka, A. 2008. Yhteismusisointi ja Juvenalia-kamarimusiikkikilpailu 15-vuotiaiden pianistien soittomotivaation kohottajina. Seminaarityö. Helsingin yliopisto / SOKLA, instrumenttiopettajan pedagogiset opinnot. Sibelius-Akatemia, pianomusiikin osasto. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe200812182267>
- Korhonen, K. 2001. Finnish Chamber Music. Helsinki: Finnish Music Information Centre.
- Kuhmon kansainvälisen kilpailun osallistujat valittu. 2004. Kaleva 12.3.2004. Viitattu 24.5.2019. <https://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/kuhmon-kansainvalisen-kamarimusiikkikilpailun-osallistujat-valittu/364457/>
- Kuhmon Musiikkiyhdistys ry. 2018. Kuhmon kamarimusiikkifestivaalin verkkosivut. Viitattu 5.5.2019. <https://kuhmofestival.fi/taustayhteisot>
- Murtomäki, V. 2016. Saksalaisen liedin varhaisvaiheet ja lied-runous. Sibelius-Akatemia. Artikkelisarjat: Saksalainen lied. Viitattu 26.4.2019. http://muhi.siba.fi/xwiki/bin/view/Muhi/View?id=rom_lied1&q=lied&type=basic&tab=0
- Musiikkiopisto Juvenalian Valtakunnallinen Kamarimusiikkikilpailu. N.d. Juvenalia musiikkiopisto. Viitattu 15.2.2019. <http://www.juvenalia.fi/opistomme/juvenalian-kamarimusiikkikilpailu/>
- Musiikkiopisto Juvenalian XI kamarimusiikkikilpailu. N.d. Käsiohjelma. Viitattu 15.2.2019. <http://www.juvenalia.fi/wp-content/uploads/kamarimusiikkikilpailu-ka%CC%88siohjelma-3versio.pdf>
- Mäkinen, P. 2002. Reflektio oppimisessa. Viitattu 17.3.2019. <http://www15.uta.fi/arkisto/verkkotutor/reflekt.htm>
- Nummi, S. 1982. Laulujen keskeltä. Valikoima kirjoituksia. Toim. L. Nummi & P. Nummi. Helsinki: Otava.
- Palas, R. 2013. Taidemusiikki tutuksi. 4. painos. Helsinki: Otava.
- Pelttari, R. 2002. Pentti Koskimies -liekkilpailu – Pohjoismaisuus lisää arvoa. Keskipohjanmaa 13.3.2002. Viitattu 5.5.2019. <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutiset/18491/pentti-koskimies-lied-kilpailu-pohjoismaisuus-lisaa-arvoa>
- Pulkka, L. 2016. Oppia kilpa kaikki : Ajatuksia ja kokemuksia pianokilpailuista. Opinnäytetyö, AMK. Savonia-ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605208940>
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Julkisjohtaminen 4. Viitattu 20.5.2019. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Sibelius Singing. International duo competition for singers and pianists. N.d. Viitattu 5.5.2019. <https://sibeliussinging.fi/>
- Suni, E. 2019. Säestyksen lehtori. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Asiantuntijalausunto 11.4.2019.

- Toivonen, E. 2007. Opettajien tiimityöskentely kamarimusiikkiyhtyeen opetuksessa : Vantaan Peltolan koulun yhteismusisointiprojekti syksyllä 2005. Opinnäytetyö, AMK. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, kulttuuriala, musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi. Viitattu 28.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:stadia-1179128318-1>
- Turunen, P. 2015. Potkua uralle Leevi Madetoja -pianokilpailusta : Madetoja-pianokilpailun luonne ja statistiikka. Opinnäytetyö, AMK. Oulun ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015060312049>
- Tötterström, J. 2012. Leevi Madetoja -pianokilpailun historia ja merkitys. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 1/2012. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201204104253>
- Valkeajoki, J. 2017. Joka ikisellä orkkatunnilla mie oon nauranut : haastattelututkimus soittokavereiden ja yhteissoiton merkityksestä musiikkiopistossa. Seminaarityö. Tampereen yliopisto, opettajan pedagogiset opinnot. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia; pianon, harmonikan, kitaran ja kanteleen aineryhmä. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018050923862>
- Vaulasvirta, J. 2017. Matkalla kansainväliseen Student LiedDuo -kilpailuun : Psykkisen valmistautumisen prosessit. Opinnäytetyö, AMK. Tampereen ammattikorkeakoulu, esittävän säveltaiteen opintopolku. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805046438>
- Ylikallio, A. 2013. Kilpailemisesta saatava oppi : Musiikkikilpailuilmiön tarkastelu valtakunnallisella ja yksilöllisellä tasolla. Opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, kulttuuriala, musiikin koulutusohjelma. Viitattu 24.5.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013082414767>